

УДК 658.012

*Е. І. Сакс,
студент, Національного Університету Харчових Технологій*

ВПРОВАДЖЕННЯ БІЗНЕС ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

*Erik Saks,
student, National University of Food Technologies*

IMPLEMENTATION OF BUSINESS PLANNING IN THE FOOD INDUSTRY AS A TREND TO INCREASE THEIR EFFICIENCY

У статті розглянуто сутність та обґрунтована необхідність бізнес-планування у харчовій промисловості. Визначено коло задач, які розв'язує система бізнес-планування. Розглянуто особливості організації нормативної бази бізнес-планування на підприємствах харчової промисловості.

The paper considers the nature and necessity of business planning in the food industry. Range of tasks referred to the system of business planning are defined here. The features of regulatory base for business planning in the food industry are revealed.

Ключові слова: *бізнес-планування, календарне планування виробництва, оперативне виробниче планування, технологія виробництва, оптимізація бізнес-процесів, нормативна база бізнес-планування.*

Keywords: *business planning, production scheduling, efficient production planning, production technology, optimizing business processes, regulatory base of business planning.*

Постановка проблеми. На сьогодні харчова промисловість являється однією з провідних формуючих галузей не лише агропромислового й промислового комплексів, а й усього господарського комплекс України. У порівнянні з іншими країнами світу Україна має найбільш сприятливий природний, людський, геополітичний і ресурсний потенціал для ефективного розвитку харчової промисловості.

Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості є важливим напрямом економічного зростання економіки України. Для харчової промисловості характерним є нерациональне використання природно-ресурсного, трудового та виробничого потенціалу. Можна припускати, що прибуток у промисловості, як і в господарському комплексі в цілому, формує невелика кількість успішних підприємств. Основну частину фінансового результату підприємства одержують від операційної діяльності [7, с. 222]. Ефективність використання ресурсів залежить від значної кількості різноманітних організаційно-економічних, технічних і фінансових чинників, що зумовлює потребу реального обґрунтування та відповідного планування. Досвід провідних зарубіжних і вітчизняних підприємств свідчить, що в такій ситуації бізнес-планування є важливою умовою функціонування підприємств, їх економічного зростання та розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку та розміщення підприємств харчової промисловості відображено у працях П.П. Борщевського, В.В. Вітвіцького, М.Я. Дем'яненка, Л.В. Дейнеко, П.Т. Саблука, М.Г. Чумаченка та ін. Питання бізнес-планування в харчовій промисловості розглядалися такими вченими як А.М. Богатирьов, Н.Зоря, Н.В. Валінкевич, Т.А. Говорушко, Г.М. Тарасюк та ін. Проте питання ефективності бізнес-планування у харчовій промисловості і нині залишаються актуальними.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності бізнес-планування та його ефективності у харчовій промисловості.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для більшості підприємств харчової промисловості характерним є те, що вони не мають офіційно прийнятих планів і у них відсутній механізм планування. А саме: відсутня система норм і нормативів, технологій планового процесу, організаційних структур планування тощо. Бізнес-планування як таке досить часто підміняється різного виду рішеннями підприємства про ті чи інші напрямки господарської діяльності, які, зазвичай, розраховані на досить короткий період часу і за відсутності необхідного підходу можуть стати однією з причин виникнення проблемної ситуації в перспективі.

З метою уникнення кризових ситуацій важливим методичним та практичним аспектом забезпечення ефективного розвитку харчової промисловості на перспективу є бізнес-планування. Завдяки обґрунтованим у бізнес-плані пропозиціям та рекомендаціям, підприємства харчової промисловості мінімізують ризик спаду виробництва та навпаки щорічно здатні нарощувати його обсяги, а також темпи переробки продукції.

Бізнес-планування – це процес розроблення і обґрунтування деталей реалізації підприємницької ідеї. Бізнес-план включає аналіз ринкових, виробничих, організаційних і фінансових аспектів передбачуваного бізнесу та визначення найкращих способів досягнення наперед встановлених цілей [1, с.5]. Бізнес-планування дозволяє передбачити низку проблем, які можуть з'явитися в процесі реалізації ідеї розвитку підприємства харчової промисловості та знайти ефективні шляхи їх вирішення. Тож, сам процес планування - це знаходження способу досягнення заданої мети і його деталізація, включаючи послідовність (алгоритм) дій та розподіл ресурсів для цього.

Відповідно, максимально ефективне планування - це знаходження максимально ефективного (найменш ресурсомісного) способу досягнення мети і його деталізація, включаючи послідовність дій і оптимальний розподіл ресурсів.

Так, для підприємств харчової промисловості ефективне планування виробництва продукції та потреб у сировині стає сьогодні важливою умовою конкурентоспроможності. Швидкі зміни зовнішнього середовища вітчизняних підприємств стимулюють появу нових методів, систем і підходів до управління конкурентоспроможністю. Одним з таких методів і є ефективна система бізнес-планування. Саме системний підхід до розробки, оцінки та підтримання конкурентоспроможності підприємства, заснований на знанні і правильному використанні менеджерами підприємств принципів і методів бізнес-планування, дозволяє підприємству успішно розвиватися, збільшуючи свою частку і зміцнюючи позиції на ринку.

У контексті діяльності підприємства харчової промисловості за допомогою бізнес-планування дана система дозволяє вирішувати такі основні стратегічні та тактичні завдання [5], [7] (рис.1):

Рис. 1. Стратегічні та тактичні завдання бізнес-планування для підприємства харчової промисловості

- оцінювати організаційно-управлінський та фінансово-економічний стан підприємства;
- аналізувати зовнішнє бізнес-середовище підприємства, його сильні і слабкі сторони діяльності (SWOT-аналіз);
- формувати цілі, розроблювати покрокові стратегії і тактику конкурентної боротьби підприємства;
- визначати потреби та джерела надходження матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, необхідних для досягнення цілей підприємства;
- оцінювати фінансові результати на перспективу;
- виявляти ризики у діяльності підприємства;
- інформувати працівників підприємства про цілі бізнесу й засоби їх досягнення;
- розроблювати заходи з мотивації та стимулювання працівників підприємства та ін.

З іншого боку бізнес-планування дає можливість підприємству-виробнику харчової продукції вирішувати цілий ряд актуальних поточних завдань:

- забезпечити ефективне календарне планування виробництва, у тому числі по групі підприємств, включаючи планування загальних потреб у сировині і матеріалах, потреб у виробничих потужностях, контроль виконання плану;
- оптимізувати витрати підприємства, забезпечити бездефіцитне постачання виробництва;
- оптимізувати оперативне цехове виробниче планування і знизити прості устаткування;
- підвищити керованість розподіленої компанії (структурних підприємств), уніфікувати нормативну інформацію з технологій виробництва.

Тож, бізнес-планування є однією з передумов оптимального управління підприємством харчової промисловості.

Ступінь відповідності нормативної бази бізнес-планування вимогам підвищення ефективності господарської діяльності підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності обумовлюється якісним рівнем його підсистем [4, с. 85].

Аналіз особливостей організації нормативної бази бізнес-планування, проведений на підприємствах харчової промисловості показав, що реформування системи нормування вимагає введення нових елементних показників, призначених для планування та управління виробничо-господарською діяльністю. Основними причинами, які зумовлюють актуальність нормування, залишаються, насамперед, економічні, головна з яких - необхідність постійно знижувати витрати виробництва і відповідно підвищувати прибутковість і конкурентоспроможність підприємства.

Значення норм в стимулюванні ефективної виробничої діяльності впливає з того, що вони є основою встановлення обсягу ресурсів (кількості верстатів, чисельності робітників, запасів матеріалів), необхідних для досягнення заданих виробничих результатів.

Аналіз фактичного стану нормативної бази бізнес-планування на підприємствах харчової промисловості показав, що вона поки що не відповідає вимогам нового господарювання, що орієнтується на інтенсивний розвиток економіки. Істотними недоліками є такі:

- відсутність великої групи норм і нормативів;
- недостатність використання функцій норм;
- нерівномірність охоплення нормами і нормативами завдань бізнес-планування.

Особливо варто відзначити низьку якість діючої нормативної бази бізнес-планування (переважання в її структурі дослідно-статистичних норм і уповільнений процес їх заміни науково обґрунтованими). Недостатній кваліфікаційний рівень кадрів, що здійснюють нормування і керівництво, відсутність методичного та організаційного центру, координуючого цю роботу. Системний аналіз нормативної бази бізнес-планування і пошук шляхів її вдосконалення не є метою праці працівників, які мають безпосереднє відношення до цього процесу. Сформоване положення з нормативною базою бізнес-планування гальмує впровадження дієвого економічного управління на підприємствах харчової промисловості.

У ході аналізу сучасного стану нормативної бази бізнес-планування на підприємствах харчової промисловості було виявлено, що істотні зміни повинні зазнати якісні характеристики розроблених норм і нормативів. Необхідна їх переорієнтація на кінцеві результати діяльності організації.

Висновки. Бізнес-планування є одним з найголовніших механізмів та інструментів управління підприємства, яке зумовлює і прогнозує його ефективність в майбутньому. Ефективне бізнес-планування у харчовій промисловості дозволить більш ефективно користуватися засобами та активами підприємства, і використовувати планування для грамотного управління.

Фрагментарне застосування планування на рівні підприємств харчової промисловості зумовлює недостатність системного поєднання процесів стратегічного планування, планування потенціалу та поточного планування на підприємстві, системи управління на підприємстві. Тож, важливими пріоритетними та перспективними напрямками удосконалення планової діяльності на підприємствах харчової промисловості повинні стати наступні заходи:

- управління плануванням діяльності у харчовій промисловості повинне стати обов'язковим та системним процесом;
- на кожному підприємстві існує потреба у стратегічному бізнес-плануванні;
- планування потенціалу підприємства доцільно здійснювати на основі удосконаленої системи норм та нормативів;
- на кожному сучасному підприємстві (середні та великі підприємства) існує потреба у створенні відповідного комітету зі стратегічного бізнес-планування (або планового бізнес-центру з розвитку підприємства);
- обов'язкове підвищення кваліфікації працівників, які займаються бізнес-плануванням, посилення мотиваційного фактору тощо.

Всі перераховані вище заходи повинні бути спрямовані у кінцевому результаті на вирішення стратегічної цілі розвитку харчової промисловості – формування оптимальної структури випуску якісної конкурентоспроможної харчової продукції, яка максимально могла б відповідати потребам споживачів і вимогам ринкової економіки.

Перспективами подальших досліджень можуть бути розробка деталізованих програм, а саме бізнес-проектів розвитку підприємств харчової промисловості, які знаходяться у депресивних регіонах України.

Література.

1. Барнич Ю. О. Бізнес-план підприємницької виробничої діяльності : навч. посіб. / Ю. О. Барнич; [відп. ред. Є. П. Брикайло]; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. техн. ун-т України „Київ. політехн. ін-т“.— 2-е вид., доповн. — К. : НТУУ “КПІ”, 2011. — 124 с.
2. Богатирьов А. М. Планування діяльності підприємств харчової промисловості в умовах ринку / А.М.Богатирьов, А.І.Бутенко, І.О.Кузнецова; Під ред. Бутенка А.І.; Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України, Одес. нац. акад. харч. технологій. — О., 2003. — 273 с.
3. Валінкевич Н. В. Планування ефективного розвитку підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Якість економічного розвитку: глобальні та локальні аспекти. — Д., 2011. — Т. 1 : Актуальні питання економічного розвитку. — С. 88–90.
4. Валінкевич Н. В. Державне регулювання та планування розвитку підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Торгівля і ринок України. — Донецьк, 2011. — Вип. 31, т. 1. — С.85–90.
5. Должанський І. З. Бізнес-план: технологія розробки : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Должанський І. З., Загорна Т. О.; М-во освіти і науки України, Мakiiv. екон.-гуманіт. ін-т.— 2-е вид. — К. : Центр учб. л-ри, 2009. — 382 с.
6. Зоря Н. Бізнес-планування в харчовій промисловості / Н.Зоря // Роль інновацій у підвищенні наявного потенціалу країни. — Т., 2011. — Ч. 1. — С. 270–271.
7. Тарасюк Г.М. Система планування діяльності підприємств харчової промисловості. Експертна оцінка стану та визначення її впливу на ефективність діяльності / Г.М. Тарасюк // Вісник ЖДТУ № 4 (46). — С. 221-229.

References.

1. Barnich YU. O. Biznes-plan pidpriemnic'koi virobnicanoi diyal'nosti : navch. posib. / YU. O. Barnich; [vidp. red. E. P. Brikailo]; M-vo osviti i nauki, molodi ta sportu Ukraini, Nac. tehn. un-t Ukraini „Kiiv. politexn. in-t“.— 2-e vid., dopovn. — K. : NTUU “KPI”, 2011. — 124 s.
2. Bogatir'ov A. M. Planuvannya diyal'nosti pidpriemstv xarchovoi promislivosti v umovax rinku / A.M.Bogatir'ov, A.I.Butenko, I.O.Kuznecova; Pid red. Butenka A.I.; In-t probl. rinku ta ekon.-ekol. doslidzh. NAN Ukraini, Odes. nac. akad. xarch. tehnologii. — O., 2003. — 273 s.
3. Valinkevich N. V. Planuvannya efektyvnoho rozvitku pidpriemstv xarchovoi promislivosti Ukraini / N.V. Valinkevich // YAkist' ekonomichnoho rozvitku: global'ni ta lokal'ni aspekty. — D., 2011. — T. 1 : Aktual'ni pitannya ekonomichnoho rozvitku. — S. 88–90.
4. Valinkevich N. V. Derzhavne reguluyvannya ta planuvannya rozvitku pidpriemstv xarchovoi promislivosti Ukraini / N.V. Valinkevich // Torgivlya i rinok Ukraini. — Donec'k, 2011. — Vip. 31, t. 1. — S.85–90.
5. Dolzhans'kii I. Z. Biznes-plan: tehnologiya rozrobki : [navch. posib. dlya stud. visch. navch. zakl.] / Dolzhans'kii I. Z., Zagorna T. O.; M-vo osviti i nauki Ukraini, Makiiv. ekon.-gumanit. in-t.— 2-e vid. — K. : Centr uchb. l-ri, 2009. — 382 s.
6. Zorya N. Biznes-planuvannya v xarchovii promislivosti / N.Zorya // Rol' innovacii u pidvischenni nayavnogo potencialu kraini. — T., 2011. — CH. 1. — S. 270–271.
7. Tarasyuk G.M. Sistema planuvannya diyal'nosti pidpriemstv xarchovoi promislivosti. Ekspertna ocinka stanu ta viznachennya ii vplivu na efektyvnist' diyal'nosti / G.M. Tarasyuk // Visnik ZHDTU № 4 (46). — S. 221-229.

Стаття надійшла до редакції 19.07.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"